

HEILSA

Tá Bill Clinton var í Oslo fyrr í mánaðinum, fekk hann 800 milliónir krónur frá norsku stjórnini, sum skulu brúkast til fyribyrging til kvinnur í tí fátæka heiminum. Í sambandi við handanina bleiv upplýst, at tað eru 200 milliónir kvinnur kring heimin, sum vilja hava fyribyrging, men sum ikki hava atgongd til tað. Avleiðingin er, at nógvar kvinnur doyggja av trupulleikum í sambandi við barnburð.

Lagt til rættis: Árni Joensen

Lungnakrabbbin yvirhálar skjótt bróstkrabbban

Heldur verandi gongd fram, verður tað skjótt so, at fleiri evropeiskar kvinnur fara at doyggja av lungnakrabba enn av bróstkrabba

Orsøkin er sambært vísindini tann, at teir stóru kvinnu-árgangirnir, sum byrjaðu at roykja í 1960-unum og í 1970-unum, fáa lungnakrabba nú. Í Bretlandi og Póllandi er tað longu so, at fleiri kvinnur doyggja av lungnakrabba en av bróstkrabba, og framrokningar hjá lærda háskúlanum í Milano vísa, at í 2015 verður hetta mynstrið í Evropa sum heild.

Skúlin í Milano hevur kannað, hvussu mong doyggja av krabbameini í Evropa, og hvørjari krabbasjúku tey doyggja av. Úrslitið er, at sum heild minkar talið á teimum, sum doyggja av bróstkrabba, meðan talið á teimum, sum doyggja av lungnakrabba, veksur.

– Vit vænta, at hetta til eina ferð millum 2020 og 2025 fara fleiri at doyggja av lungnakrabba, men tá vænta

vit, at talið fer at minka, tí at tey yngru ættarliðini av kvinnum roykja minni, sigur professarin Carlo La Vecchia, sum hevur staðið fyri kanninginini.

Roknað verður við, at um-

leið 82.000 evropeiskar kvinnur doyggja av lungnakrabba í ár, og at umleið 88.000 doyggja av bróstkrabba.

Sum menninir

Tað var í fimmti- og seksti-

árunum at kvinnur av álvara fóru at roykja, og uttan iva var tað ein avleiðing av, at menn royktu.

Í 1950-unum og 1960-unum varð sagt, at kvinnur, sum royktu, vóru í tríggar

ferðir størri vanda fyri at fáa lungnakrabba enn kvinnur, sum ongantið høvdu fest sær í. Í dag sigur vísindin nakað heilt annað. Amerikanskar kanningar árinum frá 2000 til 2010 vísa, at í veruleikanum er vandin heilar 25 ferðir størri.

Granskararnir siga, at gongdin hjá kvinnunum er júst, sum hon var hjá monnunum. Longu í 1980-unum vísu kanningar, at menn, sum royktu, høvdu 25 ferðir størri sannlíkindi fyri at fáa lungnakrabba enn teir, sum ongantið høvdu roykt. Nú, 30 ár seinni, koma kvinnurnar í somu støðu.

– Vilja kvinnur liva sum menn, doyggja tær sum menn, hevur ein amerikanskur granskari sagt um kvinnur og royking.

Vælløntir læknar

Tann best lønti praktiserandi læknin (kommunulæknin) í Danmark tjenar knappar 2,2 milliónir krónur um árið, og hann er ein av trimum læknum, sum forvinna meiri enn tvær milliónir krónur um árið. Hetta halda regiónirnar vera í meira lagi, og tær ætla nú at kanna grundarlagið fyri lønini hjá læknunum.

Læknafelegið heldur hinvegin ikki, at lønin er ov høg. Felagið sigur, at teir praktiserandi læknarnir fáa ikki meiri løn enn yvirlæknarnir á sjúkrahúsum, og tí er lønin rímlig, sigur felagið hjá teimum praktiserandi læknunum.

Danskir sjúkrarøktarfrøðingar fáa ikki frið

Hvønn dag eru 13 danskir sjúkrarøktarfrøðingar fyri kynsligum ágangi ella kynsliga niðrandi viðmerkingum. Í Føroyum er øðrvísi

Í fjør upplivdu 4.700 sjúkrarøktarfrøðingar í danska heilsuverkinum slíkt, og tað var tvær ferðir fleiri enn fyri tíggu árum síðani. Kortini eru tað bara tær frá, sum siga frá.

Dorte Steenberg, sum er næstformaður í Dansk Sygeplejeråd, mælir arbeiðsplássunum til at tosa um trupulleikan og at fyribyrja slíkum við at varpa meiri ljós á evnið.

– Gongdin er ørkymlandi. Vit noyðast at hyggja nærri at hesum, sum vit kunnu finna útav, hvat skal gerast til

tess at fyribyrja, at sjúkrarøktarfrøðingar eru fyri ágangi ella niðrandi viðmerkingum á arbeiðsplássinum, sigur Dorte Steenberg við blaðið Sygeplejersken. Hon leggur afturat, at tað týðningarmesta er at fáa fólk at tosa opið um evnið.

Dorte Steenberg vónar, at sjúkrarøktarfrøðingarnir fara til leiðararnar ella starvsfelagar og siga frá, hvat er hent teimum - bæði fyri teirra egnu sinnisstøðu og fyri at fáa greiði á, hvusu tær kunnu mæta sjúklinginum aftur, uttan at søgan endurtekur seg.

Øðrvísi í Føroyum

Tað er líkt til, at sjúkrarøktarfrøðingarnir í føroyska heilsu- og almanna-

verkinum fáa betri frið enn teirra starvssysstrar í Danmark.

Óluva í Gong, forkvinna í felagnum Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, sigur, at í felagnum hava tey ikki fingið nakað mál um kynsligan ágang ella kynsliga niðrandi viðmerking ímóti limum. Av tí sama hava tey heldur ikki gjørt nakra kanning av fyrbrigdinum, sigur hon.

Óluva í Gong sigur, at søgur hava altíð verið um kynsliga niðrandi orðalag ímóti sjúkrarøktarfrøðingum, men at eingin tilík hending er fráboðað felagnum.